

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Projekt: 101049100: Zaštita žena koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje – odgovor na izazove pandemije – RISKFREE

ISPORUČEVINA 2.4. ALAT ZA PROCJENU RIZIKA

autonomna
ženska kuća
zagreb

CENTAR ZA ŽENE ŽRTVE RATA - ROSA

**Sufinancira
Europska unija**

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Sadržaj

- 1. Uvod**
- 2. Procjena rizika, alat za procjenu rizika i upravljanje rizikom**
- 3. Alat za procjenu rizika**
  - 3.1. Sadržajne kategorije alata za procjenu rizika**
  - 3.2. Primjeri postojećih alata za procjenu rizika**
  - 3.3. Posebni elementi rizika povezani sa pandemijom COVID-19 i drugim krizama (naša iskustva i iskustva partnera temeljena na našem istraživanju provedenom u okviru projekta)**
- 4. Preporuke za korištenje alata za procjenu rizika i mogući izazovi/rizici prilikom provođenja**

autonomna
ženska kuća
zagreb

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

1. Uvod

Ovaj dokument nastao je u okviru projekta „Zaštita žrtava rodno uvjetovanog nasilja – odgovor na izazove pandemije (*RISKFREE*)“ financiranog od strane programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti (CERV) Europske komisije, a provodi se od 15. travnja 2022. do 14. travnja 2024. Projekt se provodi u partnerstvu koje sačinjavaju organizacije iz 5 zemalja: Unija ženskih udruga Herakliona – UWAH (Grčka), Društvo za nenasilnu komunikaciju – DNK (Slovenija), Fenestra (Slovačka), Žene za žene zajedno protiv nasilja – NANE (Mađarska), Autonomna ženska kuća Zagreb (Hrvatska) i Centar za žene žrtve rata – ROSA (Hrvatska). Svrha projekta je doprinijeti poboljšanoj zaštiti žena od rodno uvjetovanog nasilja (RUN) ispitivanjem fenomena povećane razine rizika za žene koje su preživjele nasilje u kontekstu pandemije COVID-19. Uz istraživanje u sklopu projekta izradit će se protokol i metodologija procjene rizika kako bi se osigurao kontinuitet pružanja usluga ženama koje su preživjele nasilje tijekom pandemije. Kapaciteti predstavnica/ka institucija i nevladinih organizacija koje pružaju podršku ženama koje su preživjele nasilje i/ili njihovoj djeci dodatno će se unaprijediti kroz njihovo sudjelovanje u obukama o metodologiji procjene rizika koje će provoditi članice partnerskih organizacija u svojim zemljama. Konačno, u svim zemljama uključenim u projekt provodit će se kampanje podizanja svijesti javnosti s ciljem promicanja nulte tolerancije prema rodno uvjetovanom nasilju nad ženama i informiranja žena o tome kako potražiti pomoć.

Cilj ovog dokumenta je pružiti pregled ključnih elemenata za razvoj alata za procjenu rizika te dati pregled postojećih alata za procjenu rizika u slučajevima nasilja nad ženama i njihovom djecom. Također, uključile smo i neka specifična znanja i iskustva iz našeg rada i istraživanja koja smo provele u okviru ovog projekta. U dokumentu nastojimo razjasniti izazove u primjeni ovog alata i što treba uzeti u obzir da bi se poboljšala zaštita žena od nasilja, te istovremeno kako ih zaštititi od sekundarne viktimizacije.

2. Procjena rizika, alat za procjenu rizika i upravljanje rizikom

Nasilje nad ženama s vremenom ima tendenciju eskalacije, ali također i ponavljanja. Obično postoji povijest prethodnog zlostavljanja, posebno u vezi s ubojstvima žena ili pokušajima ubojstva ili u slučajevima teškog nasilja. Stoga sustav vjerojatno poznaje žene koje su preživjele nasilje odnosno žrtve i počinitelje takvog nasilja jer su imali kontakte s raznim institucijama i organizacijama koje se bave slučajevima nasilja nad ženama i njihovom djecom. Svi akteri u sustavu imaju odgovornost odlučiti koje će radnje biti poduzete protiv počinitelja te koje će mjere pomoći u zaštiti žrtve. Procjena rizika može pomoći u ovom procesu donošenja odluka¹. Države imaju obvezu zaštititi one čiji su životi u opasnosti². Ova obveza navedena je u nekoliko međunarodnih dokumenata na razini UN-a i EU-a³. Prema Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji⁴, procjena rizika je procjena sigurnosnih rizika s kojima se određena žrtva suočava od slučaja do slučaja, prema standardiziranim postupcima i unutar međusektorskog okvira. Procjena rizika uključuje procjenu ozbiljnosti situacije, rizik od ponavljanja nasilja (recidivizam) i rizik od smrti žrtve (smrtnost). Identifikacija rizičnih čimbenika je početni i nužni korak u procesu procjene rizika i u procesu zaštite žena i djece od rodno uvjetovanog nasilja jer daje informacije za planiranje i osiguranje njihove sigurnosti.

Cilj procjene rizika nije predvidjeti rizik, već ga procijeniti kako bi se žrtvama pružile odgovarajuće mjere sigurnosti i zaštite. Ne možemo eliminirati rizike, ali možemo primijeniti zaštitne mjere kako bismo smanjili štetu⁵. Svrha individualne procjene je utvrditi ima li žena koja je preživjela rodno uvjetovano nasilje specifične potrebe za zaštitom, treba li primijeniti posebne mjere zaštite i koje bi to mjere trebale biti.

Rizik ima dinamičnu i promjenjivu prirodu. Ponekad se može promijeniti u kratkim vremenskim razdobljima, u nekim slučajevima unutar nekoliko sati. To može ovisiti o nizu čimbenika i okolnosti koje mogu povećati razinu rizika. Oni uključuju razdvajanje, sudsko saslušanje, ponašanje djeteta, gubitak posla i druge čimbenike. To znači da rizik treba procjenjivati sustavno i u bliskoj suradnji sa ženom koja je preživjela nasilje. To je kontinuirani proces i treba biti popraćen sigurnosnim planiranjem i upravljanjem rizicima. Također je važno provjeriti njegovu učinkovitost i po potrebi izvršiti ponovnu procjenu⁶. Ovisno o tome tko i u koju svrhu provodi analizu rizika, u posljednjih nekoliko desetljeća razvijeno je nekoliko materijala za procjenu rizika u slučajevima nasilja nad ženama. Razvoju alata za

¹ Logar.R., Marvanová Vargová B.:Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual, Council of Europe, 2015

²European Court of Human Rights (2009). Judgement case of Tomasic and others v. Croatia, Para. 51. u Logar.R., Marvanová Vargová B.:Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual, Council of Europe, 2015

³General recommendations no. 19 and no. 35 to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination of Women (CEDAW), Directive 2012/29/Eu Of The European Parliament and of the Council of 25 October 2012, establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA, Council of Europe Recommendation Rec(2002)5 of the Committee of Ministers to member states, CoE Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention).

⁴CoE Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention), Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention>

⁵Logar.R., Marvanová Vargová B.:Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual, Council of Europe, 2015

⁶ibid.

procjenu rizika prethodili su dugogodišnji istraživački procesi, mnogi od njih se dalje razvijaju uzimajući u obzir testiranje alata kroz njegovu implementaciju.

Alat za procjenu rizika je instrument koji mogu koristiti predstavnice i predstavnici različitih institucija i organizacija koje dolaze u kontakt sa ženama koje su preživjele nasilje: policija, centri za socijalnu skrb, bolnice, nevladine organizacije, zatvorske službe. U većini slučajeva nasilja policija je prva kontaktna točka i institucija koja vodi slučajeve i ima vodeću ulogu u procesima procjene rizika. Postoje dvije skupine alata za procjenu rizika. Jedna vrsta alata za procjenu rizika koristi se za procjenu rizika od ponovljenog fizičkog napada u slučajevima partnerskog nasilja nad ženama. Druga vrsta alata se koristi za procjenu rizika od ubojstva žena (femicida) zbog nasilja od strane intimnog partnera⁷.

Važno je upamtiti da alati za procjenu rizika nisu precizni instrumenti i da ih treba koristiti s oprezom. Kvaliteta i opsežnost prikupljenih informacija je ključna i stoga zahtijeva da je provodi specijalizirana osoba koja je educirana, kvalificirana i iskusna. One osobe koje nemaju potrebnu obuku, vještine i iskustvo trebale bi nastojati uključiti specijaliziranu stručnu osobu⁸.

Kao što pokazuje istraživanje koje je proveo Europski institut za rodne studije (EIGE) u zemljama članicama EU, postoji nekoliko pristupa procjeni rizika⁹. Svi imaju određene prednosti i nedostatke u pogledu njihove pouzdanosti, relevantnosti i prikladnosti za različite osobe koje provode procjenu rizika:

- „nestrukturirano kliničko odlučivanje“¹⁰

Nestrukturirano kliničko donošenje odluka neformalni je pristup procjeni rizika kojeg koriste stručne osobe i osobe koje provode procjenu rizika u području nasilja u partnerskim odnosima, uključujući policiju, socijalne radnike/ce, zdravstvene stručnjake/inje i službe za podršku žrtvama. To je možda najčešće korišteni pristup procjeni rizika od nasilja budući da ne uključuje nikakva ograničenja ili smjernice u provođenju procjene i mogu ga provoditi stručne osobe iz različitih sektora. U ovom pristupu stručna osoba prikuplja informacije i donosi procjenu rizika na temelju vlastite subjektivne prosudbe i diskrecije; oni su opravdani stručnim kvalifikacijama i iskustvom. Snaga ovog pristupa je, kako neki tvrde, što dopušta fleksibilnost i to da stručna osoba uzme u obzir specifična ponašanja i okolnosti počinitelja u razvoju specifičnih strategija prevencije nasilja. Međutim, pristup se također kritizira kao previše ovisan o mišljenju (procjeni) osobe koja procjenjuje rizik, te stoga ima nisku pouzdanost i manje je točan od strukturiranih procjena rizika.

- aktuarski pristup¹¹

Aktuarski pristup je metoda koja se koristi za predviđanje specifičnih nasilnih ponašanja na temelju upotrebe čimbenika rizika utemeljenih na dokazima. Koristi statističku analizu provedenu unutar ograničenog vremenskog okvira kako bi predvidio nasilje dajući točnu

⁷ Protect II Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims. A Learning Source. WAVE - Women Against Violence Europe, Vienna 2012, https://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf

⁸ ibid.

⁹ European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

¹⁰Preuzeto sa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, str. 19-20, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

¹¹ Preuzeto sa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, str. 20, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

procjenu vjerojatnosti ponovljenog napada. Aktuarski pristup uključuje korištenje alata s popisom statičkih čimbenika rizika (kao što je kriminalna povijest) za koje se pokazalo da su statistički povezani s određenim ishodom (recidivizam/smrtnost). Čimbenici rizika se procjenjuju jesu li prisutni ili ne, ili im se dodjeljuje određena vrijednost prema smjernicama. Vrijednosti se zatim zbrajaju kako bi se dobio ukupni rezultat koji odgovara određenoj razini rizika od budućeg nasilja u određenom vremenskom razdoblju. Glavna prednost ovog pristupa je da poboljšava vjerodostojnost i valjanost u usporedbi s nestrukturiranim kliničkim pristupom. (...) Ograničenja ovog pristupa uključuju ovisnost o statičkim čimbenicima rizika koji ne bilježe kako rizik može fluktuirati tijekom vremena te fokus na predviđanje rizika, a ne na upravljanje rizikom i prevenciju nasilja. (...)

- strukturirani pristup profesionalne prosudbe¹²

Strukturirana profesionalna prosudba je pristup koji se može promatrati kao most između aktuarskih i nestrukturiranih kliničkih pristupa procjeni rizika i rješavanju ograničenja oba. (...) Ovdje osoba koja provodi procjenu rizika mora provesti procjenu prema specifičnim smjernicama za procjenu rizika koje odražavaju trenutno teoretsko, stručno i empirijsko znanje o nasilju. Takve smjernice daju minimalni skup čimbenika rizika koje treba uzeti u obzir u svakom slučaju, kao i preporuke za prikupljanje informacija, priopćavanje rezultata procjene rizika drugim relevantnim sektorima i provedbu strategija za prevenciju nasilja.

U strukturiranim pristupima koriste se statički i dinamički čimbenici rizika koji se temelje na dokazima, što omogućuje korištenje procesa procjene rizika od strane širokog spektra stručnih osoba kao što su policija, odvjetnice/i, zatvorsko osoblje, stručnjaci/kinje za mentalno zdravlje i službe za podršku žrtvama. Osim toga, alati za procjenu rizika koji slijede ovaj pristup omogućuju osobama koje provode procjenu rizika da integriraju vlastitu prosudbu prilikom donošenja konačne odluke o riziku. Što je najvažnije, ovaj pristup mijenja naglasak s predviđanja rizika na upravljanje rizikom. (...)"

Također, analiza procjene rizika ne bi trebala biti isključivo kvantitativna (ako se broj bodova pokaže dovoljno visokim), već bi trebala biti i kvalitativna (npr. intenzivno i eskalirano uhođenje je jedan element, ali ono samo po sebi može ukazivati na visok rizik).

Procjena rizika se radi sa svrhom povećanja sigurnosti žene koja je preživjela nasilje, a ne njezinog traumatiziranja. Procjenu rizika obično ne radimo samo u jednom razgovoru. Obrazac za procjenu rizika je osnova, ali ga ne koristimo izravno kao što bismo koristili anketni upitnik, jer sadrži traumatičan sadržaj.

Provedba procjene rizika trebala bi biti dinamičan proces, u kojemu treba neprestano paziti na elemente koji ukazuju na eskalaciju nasilja i porast opasnosti. Važnost pravilne primjene alata za procjenu rizika leži u prepoznavanju svih razina rizika, kao i specifičnih potreba žena koje su preživjele nasilje. Time će se lakše prikupljati detaljne i relevantne informacije o žrtvi i počinitelju u slučajevima nasilja nad ženama.

Nakon procjene razine rizika od daljnjeg nasilja, sljedeći korak je povećanje sigurnosti žene. To je poznato kao sigurnosno planiranje. Sigurnosno planiranje ima različite oblike i uključuje širok raspon aktivnosti i resursa. Može biti učinkovito samo ako je žena koja je preživjela nasilje aktivno uključena u proces. Iako sigurnosno planiranje obično provode osobe koje se bave procjenom rizika iz različitih

¹²Preuzeto sa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, str. 20-21, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

sektora zajedno s preživjelima i ono se temelji na određenim koracima i strategijama koje mnoge preživjele već koriste, važno je upamtiti da su sigurnost i zaštita obveza države, a ne odgovornost žene koja je preživjela nasilje.¹³

Kao što je navedeno u dokumentu EIGE-a *Procjena rizika i upravljanje intimnim partnerskim nasiljem u EU*: „Razvoj strategija upravljanja rizikom povezan je s postupcima procjene rizika i uvelike ovisi o svrsi i ishodu alata za procjenu rizika, bilo da se sustav fokusira isključivo na žrtve ili na upravljanje ponašanjem počinitelja (ili oboje).“¹⁴

Nakon provedene procjene rizika, sljedeći korak je izrada sigurnosnog plana. Plan sigurnosti je dinamičan proces koji zahtijeva stalnu analizu i dogovarajuće izmjene/prilagodbu.

Strategije upravljanja rizikom osmišljene su s namjerom zaštite žrtve i rada s počiniteljima kako bi ih osvijestili i smanjili njihovo nasilničko ponašanje. Prema gore navedenom *EIGE* dokumentu¹⁵ te strategije upravljanja rizikom mogu uključivati:

- „Nadgledanje, koje se odnosi na strategije koje uključuju nadzor ili ponovljenu procjenu. Cilj je procijeniti promjene rizičnih čimbenika tijekom vremena kako bi se strategije upravljanja rizikom mogle revidirati prema potrebi;
- Nadzor, koji uključuje nametanje kontrole ili ograničenja sloboda. Cilj nadzora je otežati počinitelju daljnje nasilje;
- Intervencija, koja uključuje mjere usmjerene na ponašanje ili mentalno zdravlje počinitelja, uključujući upućivanje na program za počinitelje, program liječenja od ovisnosti ili druge strategije rehabilitacije itd.;
- Planiranje sigurnosti žrtava/žena koje su preživjele nasilje, što je proces podrške ili osnaživanja žrtava/žena koje su preživjele nasilje u razvoju strategija i provedbi mjera za povećanje njihove sigurnosti.“

Strategije zaštite žrtve¹⁶:

- „Planiranje sigurnosti žrtve olakšava proces provjere i procjene rizika. Riječ je o strateškom procesu koji žrtvi omogućuje da, uz podršku stručnih osoba i službi, iskoristi postojeće i raspoložive resurse. To joj pomaže da bude svjesna rizika s kojim se suočava i povećava njenu sigurnost i sigurnost njezine djece. Sigurnosni plan sastoji se od skupa mjera osmišljenih zajedno sa žrtvom i može pokriti specifične potrebe žrtve u različitim trenucima ciklusa nasilnog odnosa. (...)
- Uloga žrtve ključna je za upravljanje rizikom. Pristup usmjeren na žrtve ima za cilj postići zajedničku strategiju upravljanja sigurnošću gdje su odgovornosti, radnje i obveze jasno identificirane i dogovorene. Najveći izvor informacija o konkretnoj situaciji je sama žrtva pa bi ona trebala biti u središtu svih intervencija. Svi napori trebaju biti usmjereni na to da joj se

¹³Protect II Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims. A Learning Source. WAVE - Women Against Violence Europe, Vienna 2012, https://files.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII_Risk_Assessment_and_Safety_2012_English.pdf

¹⁴ Preuzeto sa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, str. 28, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

¹⁵ ibid

¹⁶Preuzeto sa: European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, str. 30-31, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

pruži prilika da se aktivno uključi u službe i usluge koje pružaju podršku i da bude informirana u svakoj fazi procesa. Trebalo bi uzeti u obzir i potrebe djece budući da bi ona mogla biti važan faktor za žrtve bez obzira traže li sigurnost ili ne, kao i način na koji žrtve retrospektivno procjenjuju sigurnosne strategije koje su koristile. Prilikom izrade strategija upravljanja rizikom uz suradnju žrtve treba uzeti u obzir osobne karakteristike žrtve partnerskog nasilja. Na primjer, žene migrantice i izbjeglice često ispadaju iz sustava i ponekad im je potpuno zabranjeno tražiti pravne lijekove, posebno u slučaju migrantica bez dokumenata. Za mnoge migrantice izbor je ograničen ili na "sigurnost u svom domu" (sigurnost od nasilnog partnera) ili na "intervenciju države u njihov život".

- Međusektorski mehanizmi, formalni ili neformalni, mogli bi pružiti istaknuti odgovor na nasilje među partnerima. Međusektorski okvir pruža koordinirani odgovor na partnersko nasilje okupljajući zakonske i volonterske službe koje, u suradnji sa žrtvom, osmišljavaju prilagođene, individualizirane sigurnosne strategije. Takve službe mogu biti policija, organizacije za javnu sigurnost, socijalne službe, zdravstveni/e djelatnici/e, hitna skloništa i savjetovališta, kao i stručne osobe iz programe intervencije za počinitelje."

Ovdje je važno naglasiti da je također potrebno imati informacije o situacijama u kojima se nalaze djeca ako su možda svjedočila ili bila prisutna eskalaciji nasilja. Važno je prikupiti podatke o nasilju usmjerenom prema njima ili čemu svjedoče, koji su rizici povezani s njima i koje strategije imaju. Nakon razdvajanja, postupke za skrbništvo nad djecom i kontakt djeteta sa zlostavljačem treba pažljivo ispitati i razmotriti pri procjeni razine rizika koje nasilje predstavlja ne samo za samu djecu, već i za žene.

Kao što je navedeno u dokumentu Procjena rizika i upravljanje intimnim partnerskim nasiljem u EU¹⁷, dio upravljanja rizikom su strategije upravljanja počiniteljima kaznenih djela koje uključuju:

- „Mjera zaštite je brzo pravno sredstvo za zaštitu osoba izloženih riziku od bilo kojeg oblika nasilja zabranom, obuzdavanjem ili propisivanjem određenog ponašanja počinitelja. (...) Općenito, mjere zaštite nisu dovoljne ako se koriste same bez ikakvih dodatnih zaštitnih radnji policije ili socijalnih službi.
- Programi usmjereni na počinitelja nasilja u intimnim vezama predstavljaju strategije upravljanja počiniteljima ali uz njih se vežu razne kontrovezne. (...) Ovi programi ne bi trebali biti kreirani i provedeni izolirano, već u bliskoj suradnji sa službama za podršku ženama, službama za provođenje zakona, pravosuđem, probacijskim službama i uredima za zaštitu djece ili skrb o djeci kako bi se doprinijelo sigurnosti žena. (...)”.

Ovdje je važno naglasiti određene probleme vezane uz strategije upravljanja počiniteljima kaznenih djela. Što se tiče mjera zaštite, one se ne preporučuju u slučaju visokorizičnih žrtava. U takvim slučajevima potrebno je primijeniti učinkovitiju intervenciju poput uhićenja, pritvora i drugih mjera koje poduzimaju službe za provođenje zakona kako bi se žene i njihova djeca učinkovito zaštitile od teškog nasilja, spriječili femicidi i počinitelji odgovarali.

Sami programi za počinitelje, iako kontroverzni jer se raspravlja o njihovoj dugoročnoj učinkovitosti, nisu učinkovita strategija za zaštitu žena koje su preživjele nasilje u partnerskim odnosima, posebno onih koje su izložene visokorizičnom ili teškom nasilju ili femicidu. U takvim slučajevima potrebno je

¹⁷ European Institute for Gender Equality, Risk assessment and management of intimate partner violence in the EU, Publications Office, 2019, str. 29-30, <https://data.europa.eu/doi/10.2839/39960>

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

poduzeti druge intervencije kako bi se osigurala sigurnost žena koje su preživjele nasilje i sigurnost njihove djece.

autonomna
ženska kuća
zagreb

CENTAR ZA ŽENE ŽRTVE RATA - ROSA

3. Alat za procjenu rizika

Kao što je navedeno u dokumentu *EIGE*-a Procjena rizika i upravljanje partnerskim nasiljem u EU¹⁸, alati za procjenu rizika omogućuju osobama koje se bave procjenom rizika da integriraju vlastitu prosudbu prilikom donošenja konačne odluke o riziku. Što je najvažnije, ovaj pristup mijenja naglasak s predviđanja rizika na upravljanje rizikom.

3.1. Sadržajne kategorije alata za procjenu rizika

Prema materijalima koje je razvio *WAVE* o procjeni rizika i sigurnosti u *PROTECT II*¹⁹, postoji 5 kategorija rizika u nasilju u obitelji. To su područja koja bi trebala biti obuhvaćena alatom za procjenu rizika ili kontrolnim popisom organiziranim kroz popis pitanja.

Spomenute kategorije su:

1. Povijest nasilja
2. Oblici i obrasci nasilja
3. Faktori rizika povezani s ponašanjem počinitelja
4. Žrtvina percepcija rizika
5. Otegotne okolnosti

Svaka od ovih kategorija podijeljena je na potkategorije i dalje otvara specifičnije kategorije rizika koje treba detektirati formuliranjem pitanja.

1. Povijest nasilja:

- Prethodno nasilje nad ženama i nasilje u obitelji
- Nasilje nad djecom i drugim članovima obitelji
- Općenito nasilno ponašanje
- Kršenje naloga za zaštitu

2. Oblici i obrasci nasilja:

- Težina i učestalost nasilnih činova
- Korištenje prijetnji i oružja
- Kontrolirajuće ponašanje i izolacija
- Uhođenje
- Seksualno nasilje
- Prijetnje ubojstvom, prijetnje o nanošenju ozljeda, prisila
- Davljenje i gušenje

3. Faktori rizika povezani s ponašanjem počinitelja:

- Problemi vezani uz uporabu alkohola i droge
- Posesivnost, ekstremna ljubomora i drugi oblici štetnog ponašanja
- Problemi vezani uz loše mentalno zdravlje, uključujući prijetnje i pokušaje samoubojstva
- Ekonomski stres (promjene financijskog statusa počinitelja)

4. Žrtvina percepcija rizika:

- Strah za sebe i ostale

5. Otegotne okolnosti:

- Razdvajanje

¹⁸ <https://eige.europa.eu/publications/risk-assessment-and-management-intimate-partner-violence-eu>

¹⁹ Protect II Capacity Building in Risk Assessment and Safety Management to Protect High Risk Victims. A Learning Source. WAVE - Women Against Violence Europe, Vienna 2012, <http://fileserver.wave-network.org/trainingmanuals/PROTECTII Risk Assessment and Safety 2012 English.pdf> str. 85-92

- Kontakt s djecom
- Pastorak koji živi u obitelji
- Nasilje tijekom trudnoće (otprilike 30% nasilja počinje tijekom trudnoće)
- Također bi bilo potrebno izraditi posebnu procjenu rizika – npr. za nasilje nad starijim osobama od strane odraslih sinova, kćeri, skrbnika, unuka i sl.

3.2. Primjeri postojećih alata za procjenu rizika

1. *DANGER ASSESSMENT (DA)*²⁰ (PROCIJENA OPASNOSTI (PO)) – 20 da/ne pitanja o faktorima rizika koji se ponderiraju te rezultiraju u četiri razine rizika. Pregled prethodne godine uz kalendar kako bi se dokumentirala ozbiljnost i učestalost te fizičko nasilje. Provodi se u obliku intervjua sa žrtvom. Upotreba: procjena rizika od ekstremne opasnosti i smrtonosnog nasilja za potrebe educiranja žrtve, osvještavanje, sigurnosno planiranje te pružanje usluga.

https://www.dangerassessment.org/uploads/DA_NewScoring_2019.pdf

2. *BRIEF RISK ASSESSMENT FOR THE EMERGENCY DEPARTMENT* (KRATKA PROCJENA RIZIKA ZA ODJEL HITNE SLUŽBE) – kraća verzija *DA* koja se sastoji od 5 pitanja. Pozitivni odgovori na bilo koja tri pitanja smatraju se osjetljivima za visoki rizik od teškog napada u visini od 83%. Intervju sa žrtvom provodi zdravstveni/a radnik/ca u odjelu hitne službe. Ovaj je alat razvijen za odjele hitne službe i identificiranje žrtava koje su u najvećem riziku od teških ozljeda ili potencijalno smrtonosnih napada.

3. *CAADA DASH Checklist*²¹ (*CAADA - Coordinated Actions Against Domestic Violence; DASH – Domestic abuse Stalking and Harassment and Honor Based Violence*) (Kontrolna lista *CAADA DASH* (*CAADA – Koordinirane akcije protiv nasilja u obitelji; DASH – Zlostavljanje u obitelji, uhođenje i uznemiravanje i nasilje temeljeno na časti*)) – 24 pitanja o faktorima rizika – 10 pozitivnih odgovora smatra se visokim rizikom, a 14 ili više pozitivnih odgovora obično odgovara kriterijima za upućivanje *MARAC-a* (*Multi Agency Risk Assessment Conference*). Provodi se kao intervju sa žrtvom, a intervju vodi bilo koja stručna osoba koja je identificirala nasilje u obitelji. Služi kao pomoćni alat koji stručnim osobama u neposrednom kontaktu s ljudima pomaže da identificiraju visokorizične slučajeve nasilja u obitelji, uhođenja i uznemiravanja te nasilja temeljenog na pitanju časti i odrede koje slučajeve treba uputiti *MARAC-u* i koja bi dodatna podrška mogla biti potrebna.

<https://safelives.org.uk/sites/default/files/resources/MARAC%20FAQs%20General%20FINAL.pdf>

MARAC je sastanak na kojem se razmjenjuju informacije o najrizičnijim slučajevima obiteljskog zlostavljanja između predstavnika/ca lokalne policije, zdravstva, zaštite djece, osoba koje se bave stambenim zbrinjavanjem, neovisnih savjetnika/ca za nasilje u obitelji (*IDVA*), probacijskih i drugih stručnih osoba iz zakonskih i dobrovoljnih sektora. Preko 270 *MARAC*-ova djeluje diljem Engleske, Walesa, Sjeverne Irske i Škotske.

4. METROPOLITAN POLICE RISK

MPS model procjene rizika razvio je Tim za razumijevanje i odgovor na zločine iz mržnje. Izgrađen je na temeljitom pregledu postojećih međunarodnih istraživanja i literature, opsežnom konzultativnom vježbom koja uključuje vodeće akademike i osobe koje se bave procjenom rizika, uključujući doprinose žrtava obiteljskog nasilja. Model je opsežno testiran unutar *MPS*-a i drugih snaga. Rad je također utemeljen na nalazima *MPS*-ovih pregleda ubojstava u obitelji i detaljne analize drugih ozbiljnih incidenata u obitelji.

²⁰ <https://www.dangerassessment.org/uploads/pdf/DAEnglish2010.pdf>

²¹ <https://www.safershetland.com/assets/files/RIC%20Without%20Guidance.pdf>

https://www.whatdotheyknow.com/request/26758/response/70582/attach/3/MPSDVSPECSS2008.doc.pdf?cookie_passthrough=1

5. ONTARIO RISK ASSESSMENT (ONTARIO PROCJENA RIZIKA)

ODARA je aktuarska procjena rizika koja izračunava koliko je muškarac koji je napao svoju partnericu rangiran među sličnim počiniteljima s obzirom na rizik. Također izračunava vjerojatnost da će ponovno napasti partnericu u budućnosti. 13 ODARA stavki uključuje kriminalnu povijest vezanu za obiteljsko nasilje, ali i općenito, prijetnje i zatočenje tijekom indeksnog incidenta, djecu u vezi, zlorababu supstanci i prepreke pružanju podrške žrtvama. Svaki se boduje 0 ili 1, a ukupni rezultat je jednostavno zbroj stavki.

<https://grcounseling.com/wp-content/uploads/2016/08/domestic-violence-risk-assessment.pdf>

3.3. Posebni elementi rizika povezani sa pandemijom COVID-19 i drugim krizama (iskustva partnerskih organizacija temeljena na istraživanju provedenom u okviru projekta)

Prilikom provođenja procjene rizika važno je razmotriti specifične elemente koji su karakteristični za određene kontekste, a koje smo utvrdili na temelju nalaza istraživanja provedenog u okviru projekta te iskustava u radu partnera i konteksta pojedinih zemlja.

U vremenima društvenih kriza (rat, masovne migracije, pandemije i dr.) potrebno je voditi računa o specifičnim okolnostima koje donosi kriza. U procjenu rizika potrebno je uključiti i socijalnu dimenziju, odnosno šire sagledavanje situacije, a pritom treba uzeti u obzir specifične okolnosti.

COVID-19 i druge zdravstvene krize

Pandemija COVID-19 donijela nam je specifične uvjete, a njene posljedice će se još dugo osjećati u cijelom svijetu. To treba uzeti u obzir pri procjeni rizika i/ili izradi ili nadogradnji alata za procjenu rizika te pri tumačenju dobivenih rezultata. Neki aspekti povezani s COVID-19 ili sličnim zdravstvenim krizama povećavaju rizik od ozbiljnog fizičkog nasilja u nasilnim vezama. Osim toga, širok raspon stručnih osoba može doći u kontakt sa ženama koje su preživjele nasilje, a znanje o procjeni rizika može im pomoći u prepoznavanju zlostavljanja.

Općenito, zdravstvena kriza poput COVID-19, osobito tijekom karantene, nosi veći rizik za žene. Takva kriza povećava stres zlostavljača (vidi 3. kategoriju u *PROTECT II*), kao i pristup partneru (fizički pristup ako žive zajedno). U prvih nekoliko tjedana linija za pomoć organizacije NANE u Mađarskoj primila je manji broj poziva od prosjeka. U takvoj društvenoj krizi žene koje su preživjele nasilje obično prvo ne traže pomoć: pokušavaju se prilagoditi radikalno izmijenjenim životnim okolnostima, a nova životna prijetnja, kriza, ima prednost pred prijetnjama nasilnog odnosa. Mjere *lockdown*-a, uz prisutnost zlostavljača i ograničen pristup podršci, pojačavaju ovu tendenciju. Međutim, s vremenom je Mađarska uvidjela da putem dostupnih kanala žene traže pomoć češće nego prije pandemije.

Mnoge žene koje su preživjele obiteljsko i partnersko nasilje izvijestile su da se situacija s nasiljem opasno povećala tijekom pandemije. Žene koje su preživjele nasilje i djeca koja su možda bila posredna ili izravna žrtva nasilja provodili su puno više vremena s počiniteljem nasilja. Neki su se osjećali skućeno u premalim stanovima, a zbog pandemijskih ograničenja bilo je nemoguće provoditi vrijeme na otvorenom. Bilo je potrebno puno suradnje kako bi se uskladila briga i obrazovanje djece, rad od kuće i ostala organizacija svakodnevnog života. Kada su se mišljenja žene i zlostavljača razila po pitanju uzroka COVID-19 i mjera zaštite to je značajno povećalo mogućnost opasnosti i nasilja. Djeca i mladi koji su prije pandemije živjeli u domovima za djecu i mlade/stanovima za djecu i mladež zbog nasilja ili zanemarivanja, vratili su se kući tijekom pandemije. Neki su ponovno bili izloženi nasilju, neki su sami

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

izazvali nasilje. Neki od njih su, osim problema u ponašanju i emocijama, imali i problema s ovisnošću o internetu, ovisnosti o alkoholu i/ili ilegalnim supstancama.

Tijekom karantene potrebno je posebnu pozornost posvetiti procjeni izolacije i kontrole, uključujući više detalja o situaciji. Bitno je razlikovati brigu o zdravlju od mehanizama kontrole, uključujući fizičku izolaciju žene ili ograničenja mobilnosti. Naše istraživanje pokazuje da su zlostavljači svoje kontrolirajuće ponašanje često legitimirali pandemijskim mjerama. To uključuje ponašanje koje utječe na djecu, osobito u slučajevima skrbištva i posjeta, što lako može postati oruđe manipulacije i zlostavljanja u očevim rukama.

Tijekom *lockdown*-a, pozivi koji su pristizali na telefonsku liniju NANE u Mađarskoj zabilježili su značajan porast *online* oblika nasilja. Nasilje na internetu pogađa jednako žene koje žive zajedno sa svojim partnerom kao i one koje žive odvojeno. Ako žive odvojeno, nasilni partner traži alternative fizičkog pristupa i počinje koristiti *online* oblike kontrole i nasilja. Ako su zajedno zatvoreni, ženine aktivnosti su ograničene jer ne može telefonirati bez znanja partnera. Kako se njezine aktivnosti sve više vežu za internet, uključujući posao i osobne odnose, kontrola i nasilje na internetu također rastu. Zajedno sa službama podrške koje sve više rade na daljinu, bitno je znati je li žena koja traži pomoć fizički sama kada kontaktira organizaciju (pogledajte naš Protokol o online savjetovanu nastao u sklopu ovog projekta, Isporučevina 2.5). Što se tiče *online* aktivnosti zlostavljača, naša iskustva u radu sa ženama koje su preživjele nasilje također su pokazala da je važno uključiti korištenje pornografije kao sastavni dio izrade profila za procjenu rizika i očekivanog ponašanja zlostavljača.

Nadalje, pandemija COVID-19 izazvala je značajnu gospodarsku krizu, što je rezultiralo eskalacijom ekonomskih oblika nasilja. Sa sužavanjem financijskih mogućnosti, ženina šansa za odlazak se smanjuje. I njezina i nasilnikova nezaposlenost ili osiromašenje povećavaju rizik od teškog nasilja.

Naše istraživanje provedeno u sklopu projekta *RISKFREE* pokazalo je da su neke žene imale poteškoća u kontaktiranju institucija zbog specifičnih ograničenja u njihovom radu ili zato što su žene bile zatvorene zajedno sa nasilnikom. To je nešto što treba uzeti u obzir pri izradi alata za procjenu rizika i pri upravljanju rizikom. Ograničena dostupnost institucija može povećati rizik od teškog fizičkog nasilja. Trebaju biti procijenjeni kapaciteti i politika prijema institucija kako bi se znalo može li žena pronaći sklonište (također u slučaju kad je pozitivna na koronavirus). Jasna i transparentna komunikacija institucija o pristupačnosti i procedurama prijema stoga je od vitalne važnosti. Također, mjere u vezi s pandemijom (npr. kontrola pravila karantene) zahtijevaju dodatne napore policije, sužavajući njezine kapacitete na drugim poljima kao što je nasilje nad ženama. Stoga se preporuča da policija koja kontrolira ulice tijekom *lockdown*-a također obrati pozornost i procijeni znakove obiteljskog nasilja. Općenito, tijekom zdravstvenih kriza preliminarna procjena rizika bi se trebala provoditi u većem broju ustanova, uključujući one stručne osobe koje se često susreću sa ženama, poput ljekarnica/ka i obiteljskih liječnica/ka. Rutina postavljanja nekoliko osnovnih pitanja mogla bi im pomoći da uvide postoji li zlostavljanje.

Tijekom pandemije COVID-19 bilo je važno procijeniti trenutačne restriktivne mjere, one su se često mijenjale i otežavale ženama koje su doživjele partnersko nasilje da se povuku na sigurno i pronađu pomoć i podršku. Kada su postojala ograničenja za prelazak iz općine u općinu, izdali smo potvrdu ženama koje su uključene u program zbog izvanrednih osobnih okolnosti, radi zaštite zdravlja i života sebe i svoje djece. Slične probleme izazvao je i proglašeni *lockdown* "*ora legalis*" (zabrana kretanja na otvorenom između 21:00 i 6:00 sati). U buduću bi trebalo biti jasno da su okolnosti brige o vlastitom zdravlju i životu povezane sa zlostavljanjem iznimke u kojima nije potrebno pridržavati se takve

autonomna
ženska kuća
zagreb

CENTAR ZA ŽENE ŽRTVE RATA-ROSA

Sufinancira Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

zabrane. Vlade i njihova odgovorna tijela trebaju uzeti u obzir situaciju žena koje su žrtve nasilja od strane intimnog partnera i njihove djece kada osmišljavaju mjere u vezi sa zaštitom zdravlja građana tijekom javnozdravstvene krize. Različiti timovi za upravljanje kriznim situacijama uspostavljeni za upravljanje javnozdravstvenom krizom kao što je pandemija COVID-19 na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini trebali bi se konzultirati s predstavnicima/ama specijalističkih službi za podršku ženama koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje.

U Hrvatskoj smo imali slične probleme. Broj poziva tijekom *lockdown*-a bio je manji od prosjeka jer su žene koje su preživjele nasilje bile zarobljene sa svojim zlostavljačima i nisu mogle pozvati pomoć. Međutim, u mjesecima nakon *lockdown*-a broj poziva našoj liniji za pomoć porastao je za 18%. Prema istraživanju o utjecaju COVID-19 na rodno uvjetovano nasilje, koje smo proveli krajem 2020. godine, utvrdili smo da su se tijekom pandemije pojavili novi oblici nasilnog ponašanja, poput kontrole mobilnih telefona i računara na društvenim mrežama, prijetnje širenjem bolesti, zabrane napuštanja kućanstava, itd.

Naše istraživanje u sklopu ovog projekta pokazalo je da su službenici/e u Grčkoj tijekom pandemije COVID-19 bili posebno oprezni tijekom savjetovanja sa ženama koje su doživjele nasilje, jer bi povećano vrijeme i blizina koju žene provode s počiniteljem mogli potencijalno eskalirati.

U tom razdoblju bilo je manje programa za žene koje su doživjele nasilje ili su bili dostupni kraće. U tim je slučajevima dobra praksa bila da se programi odvijaju *online* (putem telefona, *e-maila*, društvenih i video aplikacija za provođenje savjetovanja, itd.). Pomoć i zaštita nadležnih državnih i javnih institucija također je bila ograničena na određeno vrijeme tijekom pandemije, pa su žene koje su doživjele partnersko nasilje imale poteškoća u traženju pomoći od njih. Općenito, pandemija je značila manje izvora podrške za žene i njihovu djecu od strane relevantnih državnih službi, kao i od njihovih rođaka, kolega, poslodavaca i prijatelja.

U povećanju sigurnosti učinkovito je bilo i socijalno zagovaranje, u situacijama kad su savjetodavke iz organizacija pred instucijama objašnjavale situaciju i predlagale mjere uz prethodni dogovor sa žrtvom nasilja. Kad su restriktivne mjere malo popustile, osobne konzultacije su se provodile vani, u prirodi, u parku. U Mađarskoj je udruga NANE pokrenula usluge podrške putem chata kako bi proširila mogućnosti traženja pomoći. Nastavljena je i pratnja žena u institucije, kao što su policija i sud a institucije su unaprijed o tome obavještavane kako bi se osigurala pažnja institucija.

Dobra praksa tijekom pandemije COVID-19 u Sloveniji bila je da se država pobrinula i za podizanje svijesti o prevenciji nasilja u obitelji i o programima pomoći žrtvama nasilja. Policija je nekoliko puta objavila obavijest da je uočila povećan broj intervencija u domovima, kako zbog konfliktnih situacija tako i zbog nasilja te pozvala na sigurne odnose i poštovanje. Također su potaknuli ljude koji su vidjeli nasilje u njihovom kraju da obavijeste policiju.

Iskustvo iz Slovačke pokazuje da je Vlada poduzela neke korisne mjere, također i kod problema koje su previdjeli timovi za upravljanje krizama uspostavljeni na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i u Vladi. Jedna od pozitivnih mjera bila je ta da su usluge podrške, uključujući usluge nevladine organizacije Fenestra za žene u Slovačkoj koje su preživjele partnersko nasilje, proglašene esencijalnom uslugom. To je značilo da njihovo osoblje može ići na posao, a žene koje su doživjele nasilje od intimnog partnera također su imale dopuštenje osobno potražiti pomoć od tih službi čak i u najstrožem *lockdown*-u. Također, pandemija je zajedno s podizanjem svijesti o povećanom riziku žena i njihove djece koje doživljavaju partnersko nasilje, ali i drugih žrtava obiteljskog nasilja, ubrzala uvođenje interventnih centara za žrtve obiteljskog nasilja prema Zakonu o zaštiti žrtava. S druge strane, mnoge opće mjere usmjerene na zaštitu javnog zdravlja nisu odražavale potrebe žena koje su doživjele nasilje

Sufinancira
Europska unija

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

od intimnog partnera. Primjerice, objekti koje su općine uspostavile za karantenu nisu uzeli u obzir potrebu za posebnim sigurnosnim mjerama za žene koje doživljavaju partnersko nasilje i njihovu djecu. Mjera koja je imala za cilj osigurati da sudske odluke o skrbništvu nad djecom i kontaktu s djecom ostanu na snazi u vrijeme pandemije nije odražavala to da je kontakt s djecom postupno postao daljnji način kontrole i eskalacije nasilnih bivših partnera prema ženama koje su preživjele partnersko nasilje, što su mnoge žene u našem istraživanju navele kao razloge za pozivanje policije i traženje pravne i druge pomoći tijekom pandemije, itd. Sve u svemu, može se reći da je pandemija dodatno naglasila nedostatke u sustavu pomoći, podrške i zaštite žena koje su preživjele nasilje u partnerskim odnosima i njihove djece.

Ratne i migracijske krize

S druge strane, kada se radi o poslijeratnom ili trenutnom ratnom području trebamo imati na umu specifične posljedice kao što su: laka dostupnost oružja i povećana tolerancija prema nasilju općenito, te PTSP. Posljedice rata u Hrvatskoj još uvijek su prisutne u svim tim aspektima, a rat u Ukrajini također je utjecao na to pitanje.

Nadalje, kao posljedica velikih migracija stanovništva u posljednjih 10 godina, suočavamo se s novim izazovima u području suočavanja s nasiljem nad ženama. U nekim zemljama određeni oblici nasilja nisu sankcionirani zakonom i ne smatraju se kršenjem ljudskih prava žena. Stoga će žene koje dolaze ili bježe iz tih zemalja možda trebati informacije i podršku kako bi bolje razumjele stavove i percepciju nasilja nad ženama u europskim zemljama. Društvena izolacija i jezik također su prepreke. Iskustvo Centra za žene žrtve rata – ROSA iz Hrvatske pokazalo je da je velik broj žena izbjeglica koje dolaze iz Sirije, Iraka i drugih zemalja s tog područja socijalno izoliran, slabo ili uopće ne zna lokalni jezik te im je vrlo teško pristupiti tržištu rada i samim tim steći financijsku neovisnost. Te elemente treba uzeti u obzir kada se radi o slučajevima nasilja nad ženama izbjeglicama i tražiteljicama azila.

Iskustva stečena u zemljama koje su bile dio migrantske rute tijekom masovnog migracijskog vala od 2015. godine pokazuju koliko je važno društveno zagovaranje na razini državnih institucija. Kako su državne vlasti strogo kontrolirale prelazak granice, mnoga su prava bila ograničena. NVO-i su također obavijestili državna tijela o diskriminatornom, a ponekad i nasilnom ponašanju koje su uzrokovale osobe koje su imale veću položajnu moć u odnosu na osobe koje su migrirale. Kako bismo spriječili seksualno uznemiravanje, tražili smo sigurne prostore za presvlačenje žena i djece. Nevladine udruge predlagale su mnoge mjere, ali one nisu usvojene ili su djelomično usvojene. U budućnosti bi bilo potrebno ponovno pokrenuti pregovore s državnim službama kako bi se povećala sigurnost žena i djece, drugih ranjivih skupina, a dodatno i žena koje su preživjele obiteljsko nasilje. Dobrodošli su i programi podizanja svijesti i sigurnosti koji se kontinuirano provode u izbjegličkim centrima. U kriznim vremenima važno je da se potpora ranjivoj skupini ne smije provoditi nauštrb druge ranjive skupine (npr. otvaranje skloništa za migrante ne smije podrazumijevati smanjenje kapaciteta skloništa za žene).

Većina žena koje bježe iz Ukrajine u Mađarsku pripadaju romskoj zajednici i u nepovoljnom su položaju. Iako govore mađarski, njihove ekonomske mogućnosti su ograničene, a mogućnost da dobiju odgovarajuću institucionalnu potporu također je ograničena zbog rasizma. Općenito, institucionalni rasizam treba smatrati čimbenikom koji utječe na količinu potpore koju migrantice dobiju.

Štoviše, posljedice rata u Ukrajini negativno utječu na ekonomski položaj žena i djece općenito. Potrebno je shvatiti da rastuće cijene mnogih roba, uključujući energiju, povećanje inflacije i kao rezultat svega, nedostatak resursa, mogu dovesti do eskalacije napetosti i nasilja. Stoga ženama i djeci može biti još teže potražiti pomoć ili poduzeti određene korake, npr. ostaviti nasilnika.

4. Preporuke za korištenje alata za procjenu rizika i mogući izazovi/rizici prilikom provođenja

Alati za procjenu rizika trebali bi se koristiti u svakom slučaju nasilja nad ženama od strane institucije/organizacije koja prva dođe u kontakt sa ženom koja je preživjela nasilje i trebali bi biti sastavni dio dokumentacije svakog slučaja. Na temelju procjene rizika potrebno je pokrenuti odgovarajuće korake za zaštitu žena koje su preživjele nasilje i njihove djece, kao i odgovarajuće radnje protiv počinitelja. Opseg i dubina procjene rizika može varirati ovisno o tome je li prva ustanova s kojom žena koja je preživjela nasilje kontaktira, institucija prvog kontakta kao što su policija, druga tijela za provođenje zakona, zdravstveni/e radnici/e, tijelo za zaštitu djece ili specijalizirane službe za podršku ili neka druga vrsta institucije ili organizacije (npr. škola). Institucije i organizacije prvog kontakta trebaju imati znanja i vještine za provođenje dubinske procjene rizika, kao i sigurnosnog upravljanja.

Osobe koje koriste alate za procjenu rizika trebaju biti dobro educirane o nasilju nad ženama, njegovim uzrocima i posljedicama, te rodnoj specifičnosti ovog problema. Trebaju biti upoznati s teorijskim pristupima i načinom na koji se provodi procjena rizika, kako bi mogli krenuti prema razvoju točnijih načina procjene rizika. Važnost njegove provedbe leži u identifikaciji svih razina rizika, odnosno standardne, srednje i visoke, kao i specifičnih potreba žrtve, što će zauzvrat olakšati prikupljanje detaljnih i relevantnih informacija o žrtvi i počinitelju u slučajevima partnerskog nasilja. Kroz to bi se mogli osmisлити bolji odgovori na sigurnost žena prilagođeni njihovim specifičnim potrebama. Edukacija o upravljanju rizicima mora biti omogućena onima koji/e ga provode.

Pristup usmjeren na žrtvu trebao bi biti uključen u kreiranje i provedbu alata za procjenu rizika i upravljanje rizikom. Štoviše, s obzirom na razvoj alata za procjenu rizika, važno je osigurati da su temeljeni na temeljitom istraživanju i da su standardizirani.

Svi koji provode procjenu rizika moraju proći edukaciju i moraju biti upoznati s instrumentima i procesom njegove provedbe, educirani o problematici nasilja nad ženama, njegovim uzrocima i posljedicama za žene, rodnim specifičnostima nasilja nad ženama, kulturnim razlikama, utjecaju traume na ponašanje i sjećanje žene koja trpi nasilje i drugim relevantnim faktorima. Točnost procjene alata za procjenu rizika uvelike ovisi o educiranosti stručnih osoba, njihovoj razini iskustva s partnerskim nasiljem i postojanju posebnih smjernica ili praćenja standardiziranih alata za procjenu rizika.

Rodna dimenzija nasilja nad ženama mora biti prisutna u svim fazama pripreme, provedbe i interpretacije procjene rizika i upravljanja rizikom. Aspekte interseksionalnosti treba uključiti u alate koji će uključivati druge aspekte ranjivosti žena koje su preživjele nasilje.

Važno je da se provedba alata za procjenu rizika – upitnika provodi u neposrednom kontaktu sa ženom i da ona daje odgovore na postavljena pitanja, kada je potrebno da joj se određena pitanja pobliže pojašne. Prilikom provođenja procjene rizika posebnu pozornost treba obratiti na to kako se osjeća žena koja je preživjela nasilje. Objasniti će joj se zašto je važno prikupiti tražene podatke i postupati s njom pažljivo kako bi je zaštitili od sekundarne viktimizacije. Važno je cijelo vrijeme pratiti ženinu neverbalnu komunikaciju i reakcije te ih bilježiti jer mogu biti značajne u interpretaciji.

Izazovi

Kao što je već naglašeno, korištenje alata za procjenu rizika i upravljanje rizicima su važni, ali je važno biti svjestan rizika i mogućih problema u implementaciji tih alata. Neki od problema koji su se pojavili u praksi nekih partnerskih organizacija su da su se žene osjećale nelagodno kada su bile zamoljene da

odgovore na pitanja navedena u upitnicima za procjenu rizika te su doživjele sekundarnu viktimizaciju. Stoga je važno obratiti pažnju na ovaj problem i pronaći način da se šteta svede na minimum.

Kako bi se izbjegla sekundarna viktimizacija, potrebno je da žene budu informirane i razumiju zašto postavljamo pitanja i kako će se pružene informacije koristiti.

Ako pravilno primijenimo procjenu rizika, ona služi kao alat za prenošenje naših zabrinutosti o rizicima zlostavljanja koje žrtva doživljava i prijetnjama koje ono predstavlja za njezinu sigurnost i sigurnost njezine djece. U konačnici, pomaže nam preporučiti korake koje treba poduzeti za sprječavanje nasilja. Nadalje, rezultira poboljšanim sigurnosnim planiranjem i pomaže osigurati da se sigurnosni planovi bolje usklade s prirodom i razinom identificiranog rizika²².

U preglednom dokumentu²³, GREVIO je definirao neke od problema povezanih s implementacijom ili neprovođenjem tih alata. Najveći naglasak stavljen je na problem nepotpune implementacije procjene rizika i upravljanja rizicima. U skladu s nekoliko nedostataka u korištenju alata za procjenu rizika otkrivenih u nekim zemljama, dane su sljedeće upute:

- osigurati da instrumenti za procjenu rizika budu dostupni za sve oblike nasilja obuhvaćene konvencijom, a ne da se primjenjuju samo na slučajeve obiteljskog nasilja
- procjena rizika provodi se sustavno, a duljina postupka procjene rizika ne smije biti predugačka
- nejednakosti nastale nasiljem u obitelji ne smiju se zanemariti, a žrtva i počinitelj ne smiju se staviti u jednak položaj
- potrebno je ponoviti postupke procjene i upravljanja rizicima u svim relevantnim fazama postupka
- postupci procjene rizika moraju biti u potpunosti integrirani u međusektorsku suradnju i potrebno je osigurati da su službe specijalizirane za podršku ženama sustavno uključene u međusektorske koordinacijske procese za procjenu rizika i upravljanje njima
- protokoli procjene rizika moraju biti integrirani s drugim zaštitnim mjerama, odnosno mjerama zaštite ili privremenim zabranama.

“Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Autonomne ženske kuće Zagreb i ne odražavaju nužno stajalište Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske kao ni Europske komisije.”

²² Logar.R., Marvanová Vargová B.:Effective Multi-agency Co-operation for Preventing and Combating Domestic Violence Training of Trainers Manual, Council of Europe, 2015

²³ <https://rm.coe.int/prems-010522-gbr-grevio-mid-term-horizontal-review-rev-february-2022/1680a58499> str. 133-134

